

Jože Žohar

NOVE PESMI

Naj osvežimo spomin: Jože Žohar se je rodil 1945. na Goričkem in potem še mladoleten pobegnil v širni svet, na koncu je pristal v Avstraliji in tam zdaj živi že četrto stoletje. Skupaj s Pavlo Gruden je bil dolgo časa duša in srce SALUK-a, slovenskoavstralskega literarno-umetniškega krožka; zadnje čase se je umaknil ob stran, deloma tudi zagrenjen zaradi novih razdorov, ki jih je med slovenske izseljence vnesla ne pretirano subtilna pojunijska matična politika. 1990 je pri Mladinski knjigi izšla njegova pesniška zbirka Aurora Australis, ki je zbudila veliko zanimanje in priklicala nedeljeno priznanje: pričala je nedvomno nadarjenega, če že ne kar sijajnega pesnika – verzom skoraj ni bilo mogoče verjeti, da jih je pisal samouk. Toda ta samouk je ves čas, sleherni trenutek, tudi ure in dneve, ki jih prebije v duhomorni železniški ali poštni službi, doma, v daljni Sloveniji in njeni poeziji, njeni usodi in v učaranosti njenega jezika.

Tako je z značilno goričko, prekmursko težko melanholijo doživljal tudi, kot da bi bil zraven, junijsko vojno in vse, kar je sledilo. Na skoraj vsako fotografijo, ki jo je ugledal v zastarelih, kasno prispelih časopisih, je dodal kakšne verze. Konec junija 1992 jih je potem zbral v zbirko »Masa+kri+ran+je«: že naslov govori o njeni poetski naravnosti – silovite potrtosti skuša vse pogosteje izraziti z jezikovnim kontekstom, dvoumjem, besednim razčlenjevanjem oziroma razstavljanjem. Jezik skriva v sebi več, kot zmore dopovedati najbolj pesniško spreminjanje besednih pomenov; s palindromnostjo izraža tudi osnovno strukturo sveta: naj ta svet namreč gledamo s te ali one strani, od spredaj ali zadaj, zmeraj je enak, zmeraj se bere enako. – Ideja je v osnovi resignativna, v izvedbi pa narekuje vtis nekakšnega razumarskega tampona, včasih kar igračkastega, ki sproti posrkava kri izpovedovanja, še preden doseže sprejemnika. Vendar pa je v ozadju silovita osebna prizadetost, ki v bolj »klasičnih«, neposrednejših verzih večkrat plane z vso prepričljivostjo na dan.

Matjaž Kmecl

Ti pobjednici su bližedi sa velikim ružnim ustima, a krv im je nasjela na oči, ali će ih postidjeti jednog jutra more svojim mirom i njive svojom svetom tišinom.

Ivo Andrić, Iznad pobjeda

NO PASARAN

Ob votlih žrdih se privlečejo živali,
v grožnji nenavadno grde, grozne,
požrešnejše kot so rosomahi,
kot da prihajajo iz drugega sveta.
Brezsrčno in brezglavo zakolobarijo
čez rajski vrt, prek prsi Lepih Vid.
Zbujen in zbran za dolge svetle dni,
nekdo potežka martinkrpanski kij.

Pred nevihto: doseže, v ušesa zarezje
zatišje. Celo golobi odšumijo
proč in nekam više. Nekam više.
Obmolkne gozd. Kot v strahu
se zamaje grm ob poti. Kot pod koso
se poleže trava. Prst pod njo
posvarja žive in prebuja okostnjake,
strmi v strupene trupe močeradov
in čaka, pripravljena na mrtve goste.
Nebo v môči nemoči sramežljivo potemni.
Hrib se k hribu stisne. Ranjen
asfalt črno se poti. Težak je, zmeden
in nevaren ta, ki z juga gor drvi. Hudič!
Za repom pada mu zavesa
in spredaj se izteka cesta v nič.

Otok v jezeru zelenem prekmalu je
zasičen z brodolomskimi otroki
v želvinih oklopih. Srdito šavsne
ješči pes. V prazno prhne vročo slino.
Dvigne se, ognjeno zaječi jekleni žrd.
Malo trzne, potem zamahne, smrt.

*(Ob sliki bombardirane hiše in ustavljeni oklepni koloni JLA na Medvedjeku. Delo,
1. in 2. julija 1991)*

LJUB O SUM JE

V zaumju moško ljubosumje proti moškim,
primitiven gen, podedovan
iz davnih črednih gonov.
Morda razbolelost hipofize,
morda sanjske blodnje in duševne motnje,
morda le strah živali.

Delitev matere med dvema, tremi,
ki bili so gostje v maternici njeni.

Vsak, ki ti po zgradbi in podobi
je enak, je tekmeč tvoj. V zrcalu glas,
tvoj prehitevajoči jaz. Zato pohiti,
pridi za hrbtom, da te ne čuti,
pod prtom. Poskusi ga nežno
še enkrat ubiti. Mrtev ti
ne more uiti. Oskruni telo. Izvrtaj
oči, da te ne vidijo. Odreži spolovilo,
da se odcedita kri in seme,
da po naključju ne oplaja še iz zemlje,
da si dejanje zapomni še preostalo pleme,
zapomni na vse veke.

MATERINSKI SPEVI

O Bože, ki prebivaš nad nami
in v dušah nas vseh,
Ti veš, da nočemo vojne,
morij, razdejanj in trpljenja.
Vrni nam naše odvzete sinove,
naj z nami živijo, gradijo,
delijo ljubezen in mir tega sveta.

Moj je nedavno opravil zadnje izpite.
Moj bi bil rajši v knjige vkopan.
Moj se je komaj prvič zaljubil.
Moj mi je prvega vnuka povil.
Moj mi je pisal, da ga vojska mori.
Moj pa, da vojska ubija tudi svoje ljudi.
Moj je za mir in hoče domov.
Moj še o smrti ničesar ne ve.
Moj je eno samo vrenje: Življenje!
Moj ne bi nikomur ničesar kratil.
O Bože, ki prebivaš nad nami . . .
Brani nas tega, kar v Tvoji vidimo rani!

VENCI

Celo noč je ob sveči
v kleti pletla vence

iz snežnobelih krizantem.
Za sina, zeta, dete,
za dobre sosede.
Za vsak primer
tudi za sebe.
Ko je sonce vzšlo
in je hotela do grobov,
so vdrli v klet bradati škrti.
In je iz sodov cel dan curljalo staro vino.
In je kot rdeča vrtnica ležala
v belih vencih stara mati.